

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Pavla Molka v právní věci žalobkyně: **P. A. D.**, zastoupená Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem Burešova 6, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, Křížová 1292/25, Praha 5 - Smíchov, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2017, č. j. 4 Ad 56/2013 - 33,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobkyně dne 11. 12. 2012 doručila Pražské správě sociálního zabezpečení (dále též „správní orgán I. stupně“) žádost o peněžitou pomoc v mateřství. Jako den nástupu na peněžitou pomoc v mateřství byl v žádosti uveden den 14. 12. 2012. Jako očekávaný den porodu byl v žádosti uveden den 25. 1. 2013; tento údaj vyplnila soukromá porodní asistentka Z. Š. Ve správním spisu je dále založen rodný list, ze kterého vyplývá, že k porodu dítěte došlo dne 7. 1. 2013.

[2] Rozhodnutím správního orgánu I. stupně ze dne 10. 7. 2013, č. j. 41071/180-6311-4.6.2013-230/13-SPOR-Ma/4, byla žalobkyni podle § 84 odst. 2 písm. a) bodu 2. zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o nemocenském pojištění“) přiznána peněžitá pomoc v mateřství na období od 14. 12. 2012 do 9. 6. 2013. V odůvodnění správní orgán I. stupně uvedl, že nárok na výplatu peněžitě

pomoci v mateřství vzniká na základě potvrzení vypracovaného ošetřujícím lékařem o očekávaném nebo skutečném dni porodu [§ 109 odst. 4 písm. a) zákona o nemocenském pojištění]. V daném případě však potvrzení ošetřující lékař nevystavil, a proto nebylo možno vycházet při stanovení podpůrné doby z data očekávaného porodu, ale z data skutečného porodu, ke kterému došlo dne 7. 1. 2013. Podpůrná doba proto začala běžet šest týdnů před datem skutečného porodu (26. 11. 2012). Vzhledem k tomu, že žalobkyně nemá nárok na výplatu dávky peněžité pomoci v mateřství za dobu, po kterou vykonávala práci v pojištěné činnosti (tj. do 13. 12. 2012), byla jí tato pomoc přiznána na období od 14. 12. 2012 do 9. 6. 2013.

[3] Odvolání žalobkyně proti uvedenému rozhodnutí zamítla žalovaná rozhodnutím ze dne 26. 9. 2013, č. j. 10000/003918/13/323/Kri, a napadené rozhodnutí potvrdila (dále též „rozhodnutí o odvolání“). Žalovaná vyslovila souhlas se závěry správního orgánu I. stupně. I podle žalované nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství vzniká na základě potvrzení vypracovaného ošetřujícím lékařem o očekávaném nebo skutečném dni porodu, nikoliv na základě potvrzení vypracovaného porodní asistentkou.

II.

[4] Žalobkyně podala proti rozhodnutí o odvolání žalobu k Městskému soudu v Praze, který žalobu zamítl.

[5] Městský soud přisvědčil správním orgánům, že podle zákona o nemocenském pojištění má kompetenci stanovit očekávané datum porodu (nutné pro přiznání dávky peněžité pomoci v mateřství) pouze ošetřující lékař a nikoliv porodní asistentka. Městský soud poukázal na rozdíl v odbornosti lékaře a porodní asistentky. Podle § 4 odst. 1 zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o lékařských povoláních“) se odborná způsobilost k výkonu lékaře získává šestiletým prezenčním studiem v akreditovaném magisterském prezenčním programu všeobecné lékařství, zatímco porodní asistentce stačí již absolvování příslušného tříletého bakalářského studijního programu (podle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů). Již v tomto ohledu je mezi uvedenými odbornostmi veliký rozdíl; nadto jejich odbornost upravují rozdílné zákony. Městský soud nepřisvědčil žalobkyni ani v tom, že by oprávnění porodních asistentek potvrzovat očekávané datum porodu bylo možno dovodit ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací. Takové oprávnění ze směrnice nevyplývá; z čl. 38 preambule uvedené směrnice nadto vyplývá, že směrnice se nedotýká pravomoci členských států uspořádat vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení a určit činnosti, které musí být vykonávány v rámci tohoto systému.

[6] Městský soud neshledal důvodnou ani žalobní námitku poukazující na porušení § 2 odst. 3 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „antidiskriminační zákon“). Pokud zákon vyžaduje určitou odbornost, nelze to považovat

pokračování

za zasahování do světového názoru osob ve smyslu uvedeného ustanovení, resp. za přímou diskriminaci.

[7] Důvodnou neshledal městský soud ani námitku stran tvrzeného porušení § 4 a § 37 odst. 3 správního řádu. Postup správních orgánů citovaná ustanovení neporušoval. Jediným případem, kdy by za aplikace § 37 odst. 3 správního řádu žalobkyně mohla z peněžité pomoci v mateřství získat více finančních prostředků, by bylo určení očekávaného data porodu ošetřujícím lékařem na pozdější den, než bylo datum porodu skutečného; stejně tak však mohl ošetřující lékař určit dřívější datum očekávaného porodu, a tím období výplaty dávky ještě zkrátit. Za daných okolností je řešení zvolené správním orgánem I. stupně účelné, rozumné a v nejlepším zájmu žalobkyně. Místo formalistického výkladu zaujal správní orgán řešení, které nezatěžuje žalobkyni a šetří její práva a svobody, když jí umožňuje svobodnou volbu poskytovatele zdravotní péče nad rámec striktní interpretace zákona; pro přiznání dávky není nucena navštívit lékaře.

III.

[8] Proti rozsudku městského soudu podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

[9] Nepřezkoumatelnost rozsudku ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. spatřovala stěžovatelka v tom, že se městský soud řádně nevypořádal s žalobní námitkou poukazující na zkrácení jejích práv v důsledku nepřiznání peněžité pomoci v mateřství, s námitkou poukazující na porušení § 2 antidiskriminačního zákona a s námitkou poukazující na porušení § 37 odst. 3 správního řádu.

[10] Ve vztahu k § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. pak stěžovatelka uvedla, že na rozdíl od správních orgánů a městského soudu zastává názor, že očekávaný den porodu ve smyslu § 34 odst. 1 písm. a) zákona o nemocenském pojištění je oprávněna stanovit (vedle ošetřujícího lékaře) i porodní asistentka. Oprávnění porodních asistentek stanovit očekávané datum porodu stěžovatelka dovozovala primárně z čl. 42 odst. 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (dále též „směrnice“). Tuto směrnici měly správní orgány a následně soud aplikovat na základě zásady přednosti evropského práva, zásady *effet utile*, resp. jejího přímého účinku. Oprávnění porodních asistentek potvrdit očekávané datum porodu dovozovala i z § 5 odst. 1 písm. d) a e) vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

[11] Stěžovatelka dále namítla porušení § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona. Rozhodnutí stěžovatelky svěřit se v průběhu těhotenství do péče porodní asistentky vycházelo z jejího světového názoru. O skutečnosti, že správní orgán I. stupně diskriminoval stěžovatelku z důvodu jejího světového názoru, svědčí i to, že měl potřebu upozorňovat v rozhodnutí na „domácí porod“. To vyvolává i otázku, zda bylo rozhodováno pouze na základě zákonných kritérií. Poukázala i na právo na svobodnou volbu poskytovatele zdravotnických služeb.

[12] V posledním stížním bodě stěžovatelka namítala, že nebyl-li správní orgán schopen dojít k závěru, že i porodní asistentka může určit očekávaný den porodu, měl na to stěžovatelku okamžitě upozornit (§ 37 odst. 3 správního řádu a § 4 téhož zákona). Argumentace, kterou svůj postup zdůvodňuje, je nepřipadná a nesprávná. To stejné platí i pro argumentaci soudu o tom, že nebyla porušena zásada součinnosti ve smyslu § 4 správního řádu a že jí byla umožněna volba poskytovatele zdravotní péče. Poukázala i na délku řízení před správním orgánem I. stupně.

[13] S ohledem na uvedené důvody stěžovatelka navrhla zrušení rozsudku městského soudu, zrušení obou správních rozhodnutí a vrácení věci k dalšímu řízení.

IV.

[14] Žalovaná podala ke kasační stížnosti vyjádření, ve kterém uvedla, že námitky považuje za nedůvodné. Městský soud i správní orgány postupovaly v souladu se zákonem. V podrobnostech odkázala na vyjádření k žalobě a správní spis. Setrvává v názoru, že právní úprava neumožňuje porodním asistentkám potvrzovat očekávaný den porodu pro účely dávek peněžité pomoci v mateřství. Navrhla zamítnutí kasační stížnosti.

V.

[15] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[16] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkami poukazujícími na nepřezkoumatelnost rozsudku městského soudu ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Bylo by totiž předčasné zabývat se právním posouzením věci samé, bylo-li by současně napadené rozhodnutí městského soudu skutečně nepřezkoumatelné.

[17] Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

[18] Nejvyšší správní soud při posuzování nepřezkoumatelnosti rozsudků krajských soudů (zde městského soudu) vychází z ustálené judikatury Ústavního soudu (např. nálezy ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/94, č. 34/1996 Sb. ÚS, a ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, č. 85/1997 Sb. ÚS), podle níž jedním z principů, které představují součást práva na řádný a spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 1 Ústavy), jež vylučuje libovůli při rozhodování, je povinnost soudů své rozsudky řádně odůvodnit (ve správním soudnictví podle § 54 odst. 2 s. ř. s.). To potvrzuje i navazující judikatura Ústavního soudu, např. nálezy ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06, č. 64/2007 Sb. ÚS, v němž Ústavní soud vyslovil, že „*odůvodnění rozhodnutí soudu jednajícího a rozhodujícího ve správním soudnictví, z něhož nelze zjistit, jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodné skutečnosti, nevyhovuje zákonným požadavkům kladeným na obsah odůvodnění a v konečném důsledku takové rozhodnutí zasahuje do základních práv účastníka*“.

pokračování

řízení, který má nárok na to, aby jeho věc byla spravedlivě posouzena“. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, vyslovil, že pokud „z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů či utváření závěru o skutkovém stavu, z jakého důvodu nepovažoval za důvodnou právní argumentaci stěžovatele v žalobě a proč subsumoval popsáný skutkový stav pod zvolené právní normy, pak je třeba pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů a tím i nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.“. Nepřezkoumatelností z důvodu nesrozumitelnosti se Nejvyšší správní soud zabýval např. v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, podle něhož lze „za nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost obecně považovat takové rozhodnutí soudu, z jehož výroku nelze zjistit, jak vlastně soud ve věci rozhodl, tj. zda žalobu zamítl, odmítl nebo jí vyhověl, případně jehož výrok je vnitřně rozporný. Pod tento pojem spadají i případy, kdy nelze rozeznat, co je výrok a co odůvodnění, kdo jsou účastníci řízení a kdo byl rozhodnutím zavázán. Nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostacích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody.“

[19] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek a dospěl k názoru, že není nepřezkoumatelný. Z jeho odůvodnění je zřejmé, z jakého skutkového stavu městský soud vyšel, jak vyhodnotil pro věc rozhodné skutkové okolnosti a jak je následně právně posoudil. Z rozsudku městského soudu jednoznačně vyplývají důvody, které soud vedly k zamítnutí žaloby. Stěžovatelka ostatně proti výkladu podanému městským soudem v kasační stížnosti obsáhle brojí a na mnoha místech s ním polemizuje, což by v případě nepřezkoumatelnosti nebylo možné. Nesouhlas stěžovatelky s odůvodněním a závěry napadeného rozsudku nezpůsobuje jeho nepřezkoumatelnost (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 11. 2013, č. j. 2 As 47/2013 - 30, ze dne 29. 4. 2010, č. j. 8 As 11/2010 - 163).

[20] Stěžovatelka konkrétně vytýkala městskému soudu, že se nevypořádal s námitkou poukazující na zkrácení jejích práv v důsledku nepřiznání požadované pomoci v mateřství (na základě žádosti obsahující potvrzení vyhotovené porodní asistentkou). Jak vyplývá z rozsudku městského soudu, ten se v rozsudku zabýval otázkou, zda porodní asistentka mohla potvrdit očekávané datum porodu. Dospěl k závěru, že tuto kompetenci svěřuje zákon o nemocenském pojištění pouze ošetřujícími lékaři a nikoliv porodní asistence. Městský soud se rovněž zabýval otázkou, zda postup správního orgánu (který i přes výše uvedené stěžovatelce přiznal peněžitou pomoc v mateřství, když vyšel z data skutečného porodu) zkracuje práva stěžovatelky. Podle městského soudu správní orgán zaujal místo formalistického výkladu řešení, které nezatěžuje stěžovatelku a šetří její práva a svobody, když jí umožňuje svobodnou volbu poskytovatele zdravotní péče nad rámec striktní interpretace zákona; pro přiznání dávky není nucena navštívit lékaře. Z rozsudku tedy vyplývá, z jakých důvodů městský soud neshledal namítané zkrácení práv stěžovatelky. Městský soud se zabýval i námitkou stěžovatelky poukazující na porušení § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona. Mj. uvedl, že se nedomnívá, že by zákonné vyžadování určité odbornosti zasahovalo do svobody světového názoru osob ve smyslu § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona. Je velké množství případů, kdy zákon k určité činnosti vyžaduje nějakou odbornost, aniž by se jednalo o přímou diskriminaci. Pokud by soud měl uvést nějaký příklad z povolání blízkých justici, mohl by zmínit např. postavení advokáta

v trestním řízení, kdy právě jen advokát může být obhájcem (§ 35 odst. 1 věta první trestního řádu). V takových případech nelze usuzovat na přímou diskriminaci. I tato argumentace městského soudu je přezkoumatelná. Podle Nejvyššího správního soudu nelze se stěžovatelkou souhlasit ani v tom, že by byla nepřezkoumatelná argumentace městského soudu, kterou odpovídal na žalobní námitku poukazující na porušení § 37 odst. 3 správního řádu, resp. § 4 téhož zákona. Z rozsudku lze dovodit, z jakých důvodů městský soud stěžovatelce nepřisvědčil.

[21] Byť si jistě lze představit ještě podrobnější vypořádání uplatněných námitek, nezpůsobuje způsob zvolený městským soudem nutnost zrušení jeho rozsudku. Postup městského soudu odpovídá konstantní judikatuře, podle níž není povinností správního soudu reagovat na každý dílčí argument uplatněný v podání a ten obsáhle vyvrátit; úkolem soudu je uchopit obsah a smysl argumentace a vypořádat se s ní (podpůrně srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 201/04, I. ÚS 729/2000, I. ÚS 116/05, IV. ÚS 787/06, III. ÚS 989/08, III. ÚS 961/09, IV. ÚS 919/14, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 3. 2015, č. j. 9 As 221/2014 - 43).

[22] Nejvyšší správní soud se dále zabýval námitkami poukazujícími na nesprávné právní posouzení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[23] Podle stěžovatelky mají porodní asistentky kompetenci stanovovat očekávané datum porodu pro účely nemocenského pojištění. Tuto kompetenci primárně dovozuje ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací.

[24] Směrnice se skládá z preambule a šesti hlav. První hlava se nazývá „Obecná ustanovení“, druhá „Volné poskytování služeb“, třetí „Svoboda usazování“, čtvrtá „Pravidla pro výkon povolání“, pátá „Správní spolupráce a odpovědnost za provedení“ a šestá „Jiná ustanovení“.

[25] Z názvu směrnice, její preambule, jakož i z jejího obsahu vyplývá, že primárním cílem směrnice bylo zakotvit pravidla pro uznávání kvalifikace některých odborných pracovníků (mj. lékařů, zdravotních sester, porodních asistentek atp.) a umožnit jim vykonávat povolání v jiném členském státě než v tom, ve kterém získali odbornou kvalifikaci. Vzájemné uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci má být založeno na zásadě automatického uznávání dokladů na základě koordinovaných minimálních požadavků na odbornou přípravu. K zajištění účinnosti systému uznávání odborných kvalifikací mají být stanoveny jednotné formality a procesní pravidla pro jeho provádění a podrobné údaje o výkonu povolání. V tomto smyslu srov. i stanovisko generální advokátky Soudního dvora Evropské unie Verici Trstenjak, ve věci C-255/09, *Evropská komise v. Portugalská republika*, podle kterého je cílem směrnice „*usnadnit svobodu pohybu a vzájemné uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci u celé řady povolání (mimo jiné lékařská povolání jako lékaři, zdravotní sestry a ošetrovatelé odpovědní za všeobecnou péči, zubní lékaři, veterinární lékaři, porodní asistentky a farmaceuti) zavedením mechanismu automatického uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci na základě koordinovaných minimálních požadavků na odbornou přípravu.*“

pokračování

[26] Požadavky na vzdělávání a odbornou přípravu porodních asistentek, postupy pro uznávání dokladů, resp. samotné kompetence porodních asistentek jsou upraveny v čl. 40 až 43 směrnice.

[27] Podle čl. 40 bodu 1 směrnice odborná příprava porodních asistentek zahrnuje nejméně a) řádnou speciální odbornou přípravu pro porodní asistentky zahrnující teoretickou a praktickou výuku po dobu nejméně tří let (směr I) a předměty studijního programu uvedeného v příloze směrnice; nebo b) řádnou speciální odbornou přípravu pro porodní asistentky, která trvá nejméně 18 měsíců (směr II) a zahrnuje předměty studijního plánu uvedené v příloze směrnice. Podle čl. 40 bodu 3 směrnice odborná příprava porodních asistentek zaručí: a) přiměřené znalosti z věd, o které se opírá činnost porodní asistentky, zejména z porodnictví a gynekologie; b) přiměřené znalosti profesní etiky a právní úpravy oboru; c) podrobné znalosti o biologických funkcích, anatomii a fyziologii v oblasti porodnictví a o novorozencích, a také znalosti o vztahu mezi zdravotním stavem a fyzickým a sociálním prostředím člověka a o jeho chování; d) přiměřené klinické zkušenosti získané pod dohledem personálu kvalifikovaného v oblasti porodnictví a ve schválených zařízeních; e) nezbytné znalosti vzdělání zdravotníků a zkušenosti ze spolupráce s nimi. Čl. 41 a 43 směrnice pak upravují postupy pro uznávání dokladů o dosažené kvalifikaci porodních asistentek.

[28] Konečně čl. 42 směrnice upravuje výkon odborných činností porodní asistentky. Podle čl. 42 bodu 2 směrnice *„Členské státy zajistí, aby porodní asistentky měly přístup alespoň k těmto činnostem a jejich výkonu: a) poskytovat správné informace a rady v oblasti plánovaného rodičovství; b) diagnostikovat těhotenství, sledovat normální těhotenství, provádět vyšetření nezbytná ke sledování průběhu normálního těhotenství; c) předepisovat nebo doporučovat vyšetření nezbytná pro co nejrychlejší diagnózu rizikového těhotenství; d) vypracovávat program přípravy budoucích rodičů na jejich úlohu, zajišťovat úplnou přípravu na porod včetně poradenství v oblasti hygieny a výživy; e) pomáhat rodičce při porodu a sledovat stav plodu v děloze vhodnými klinickými a technickými prostředky; f) provádět spontánní porody, včetně případného nástřihu bráze, a v naléhavých případech i porody v poloze koncem pánevním; g) rozpoznávat u matky nebo dítěte příznaky anomálií, které vyžadují zásah lékaře, a pomáhat lékaři v případě zásahu; přijímat neodkladná opatření v nepřítomnosti lékaře, zejména ruční vyjmutí placenty a případné následné ruční vyšetření dělohy; h) vyšetřovat novorozence a pečovat o něj; činit veškeré kroky, které se jeví nezbytnými, a provádět popřípadě okamžitou resuscitaci; i) pečovat o rodičku, sledovat ji v šestinedělí a poskytovat jí veškeré potřebné rady umožňující vývoj novorozence v nejlepších podmínkách; j) uplatňovat léčbu předepsanou lékařem; k) vypracovávat nezbytné písemné zprávy.“*

[29] Stěžovatelce lze tedy přisvědčit, že směrnice stanoví státům povinnost zajistit porodním asistentkám přístup k diagnostikování těhotenství, sledování těhotenství, provádění vyšetření nezbytných ke sledování průběhu normálního těhotenství a k vypracovávání nezbytných písemných zpráv.

[30] Ze směrnice však nelze dovodit kompetence porodních asistentek ve vztahu k systému sociálního zabezpečení členských států, resp. jejich podsystémů (vč. nemocenského pojištění). Naopak z ní vyplývá, že je věcí členských států, jak si uspořádají vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení. Srov. čl. 38 preambule, podle něhož *„Touto*

směrnici není dotčena pravomoc členských států uspořádat vnitrostátní systémy sociálního zabezpečení a určit činnosti, které musí být vykonávány v rámci tohoto systému.“ Z judikatury přitom vyplývá, že při výkladu směrnic má být zohledněna i jejich preambule. Je to totiž právě preambule, která obsahuje zásadní obsahová východiska a cíle dané směrnice, a je tudíž významným výkladovým vodítkem (srov. rozsudky Soudního dvora ze dne 25. 1. 1994, C-212/91, ze dne 19. 10. 1995, C-128/94, jakož i rozsudek zdejšího soudu ze dne 26. 11. 2015, č. j. 10 Azs 194/2015 - 32).

[31] Z výše uvedených důvodů nelze souhlasit se stěžovatelkou, že by ze směrnice bylo možno dovozovat kompetence porodních asistentek stanovovat den porodu pro účely nemocenského pojištění členských států, vč. České republiky. Pokud pak takovou kompetenci směrnice nezakotvuje, nemůže k jejímu přenesení do českého právního řádu dojít ani na základě stěžovatelkou uváděných zásad evropského práva (zásady přednosti evropského práva, zásady *effet utile*, eurokonformního výkladu vnitrostátního práva, resp. přímého účinku). Zdejší soud tedy neshledal nesprávnou interpretaci směrnice ze strany městského soudu. Pro úplnost lze dodat, že s ohledem na výše uvedenou jednoznačnou interpretaci směrnice nebyly shledány ani důvody k položení předběžné otázky Soudnímu dvoru ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie. Jak uvedl Soudní dvůr Evropské unie např. v rozsudku ze dne 6. 10. 1982, *CILFIT*, C-283/81, důvod k položení předběžné otázky není dán, pokud *„jediné správné použití práva Společenství je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost.“* O takový případ se jedná i v nyní projednávané věci.

[32] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil stěžovateli ani v tom, že by oprávnění porodních asistentek stanovit očekávaný termín porodu pro přiznání dávky peněžité pomoci v mateřství bylo možno dovodit ze zákona o nemocenském pojištění. Nejvyšší správní soud souhlasí se žalovanou, že tuto kompetenci svěřuje zákon o nemocenském pojištění výhradně ošetřujícímu lékaři.

[33] Podle § 109 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění se dávka vyplácí na základě písemné žádosti podepsané fyzickou osobou, která uplatňuje nárok na dávku a její výplatu. Je-li předepsán pro žádost tiskopis, musí být žádost podána na tomto tiskopisu.

[34] Podle § 109 odst. 4 písm. a) zákona o nemocenském pojištění nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství uplatňuje a) těhotná pojištěnka nebo pojištěnka, která porodila dítě, *„potvrzením ošetřujícího lékaře o očekávaném nebo skutečném dni porodu na předepsaném tiskopise“*.

[35] Podle § 67 písm. a) zákona o nemocenském pojištění je ošetřující lékař pro účely poskytování peněžité pomoci v mateřství *„povinen a) stanovit těhotné pojištěnce očekávaný den porodu a tento den potvrdit na předepsaném tiskopise, b) potvrdit na předepsaném tiskopise, že pojištěnka porodila, a den porodu, pokud se pojištěnce peněžitá pomoc v mateřství nevyplácela přede dnem porodu.“*

[36] Z výše uvedeného tedy vyplývá, že nárok na výplatu peněžité pomoci v mateřství uplatňuje těhotná pojištěnka nebo pojištěnka, která porodila dítě, potvrzením ošetřujícího

pokračování

lékaře o očekávaném nebo skutečném dni porodu, přičemž toto potvrzení je lékař povinen vystavit. O porodní asistenci zákon o nemocenském pojištění v této souvislosti nehovoří.

[37] Nejvyšší správní soud považuje za nutné dále zdůraznit, že podle § 53 odst. 1 písm. c) zákona o nemocenském pojištění posuzování zdravotního stavu pojištěnců zahrnuje posuzování zdravotního stavu pro účely poskytování peněžité pomoci v mateřství, přičemž podle § 53 odst. 2 písm. a) téhož zákona je k tomuto posuzování oprávněn ošetřující lékař. Podle ustanovení § 54 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění se ošetřujícím lékařem pro účely zákona o nemocenském pojištění rozumí poskytovatel zdravotních služeb, který svými lékaři poskytuje pojištěnci nebo jiné posuzované osobě ambulantní, lůžkovou, lázeňskou léčebně rehabilitační péči, s výjimkou poskytovatele zdravotnické záchranné služby, lékařské pohotovostní služby a poskytovatele pracovnělékařských služeb při ošetřování pojištěnce v rámci první pomoci, pokud získal oprávnění k poskytování zdravotních služeb. Podle § 54 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění lékař, který provádí posuzování zdravotního stavu podle § 53 odst. 1 písm. c) téhož zákona, je oprávněn tuto činnost vykonávat jen v rozsahu své odbornosti.

[38] Ze zákona o nemocenském pojištění tedy vyplývá, že kompetence posuzovat zdravotní stav pojištěnek pro účely poskytování peněžité pomoci v mateřství byla svěřena pouze ošetřujícímu lékaři. Stejně tak nelze ze zákona o nemocenském pojištění dovozovat, že by porodní asistentku bylo možno považovat za ošetřujícího lékaře. V tomto ohledu se tedy zdejší soud zcela ztotožnil s rozhodnutím žalované a rozsudkem městského soudu, na které v podrobnostech odkazuje.

[39] Stěžovatelka oprávnění porodních asistentek stanovovat očekávané datum porodu dále dovozovala z § 5 odst. 1 vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů (dále též „vyhláška č. 55/2011 Sb.“).

[40] Uvedenou vyhlášku vydalo Ministerstvo zdravotnictví na základě § 90 odst. 2 písm. e) zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon č. 96/2004 Sb.“).

[41] Cílem označeného zákona bylo upravit podmínky získávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče v České republice, celoživotní vzdělávání zdravotnických pracovníků a vzdělávání jiných odborných pracovníků, uznávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a volné poskytování služeb (viz § 1 zákona č. 96/2004 Sb.).

[42] Podle § 6 odst. 1 zákona č. 96/2004 Sb. se odborná způsobilost k výkonu povolání porodní asistentky získává absolvováním: a) nejméně tříletého akreditovaného zdravotnického bakalářského studijního oboru pro přípravu porodních asistentek, b) tříletého studia v oboru diplomovaná porodní asistentka na vyšších zdravotnických školách, pokud bylo studium prvního ročníku zahájeno nejpozději ve školním roce

2003/2004, c) střední zdravotnické školy v oboru ženská sestra nebo porodní asistentka. Podle § 6 odst. 2 téhož zákona porodní asistentka, která získala odbornou způsobilost podle odstavce 1 písm. c), může vykonávat své povolání bez odborného dohledu až po 3 letech výkonu povolání porodní asistentky. Do té doby musí vykonávat své povolání pouze pod odborným dohledem. Podle § 6 odst. 3 zákona č. 96/2004 Sb. se pak za výkon povolání porodní asistentky považuje poskytování zdravotní péče v porodní asistenci, to je zajištění nezbytného dohledu, poskytování péče a rady ženám během těhotenství, při porodu a šestinedělí, pokud probíhají fyziologicky, vedení fyziologického porodu a poskytování péče o novorozence; součástí této zdravotní péče je také ošetrovatelská péče o ženu na úseku gynekologie. Dále se porodní asistentka ve spolupráci s lékařem podílí na preventivní, léčebné, diagnostické, rehabilitační, neodkladné nebo dispenzární péči.

[43] Shora citovaný § 6 zákona č. 96/2004 Sb. je konkretizován právě v § 5 vyhlášky č. 55/2011 Sb. Podle § 5 odst. 1 písm. d) a e) vyhlášky je porodní asistentka oprávněna mj. poskytovat a zajišťovat bez odborného dohledu a bez indikace základní a specializovanou ošetrovatelskou péči těhotné ženě, rodící ženě a ženě do šestého týdne po porodu prostřednictvím ošetrovatelského procesu. Přitom zejména může: „d) diagnostikovat těhotenství, předepisovat, doporučovat nebo provádět vyšetření nutná ke sledování fyziologického těhotenství, sledovat ženu s fyziologickým těhotenstvím, poskytovat jí informace o prevenci komplikací; v případě zjištěného rizika předávat ženu do péče lékaře se specializovanou způsobilostí v oboru gynekologie a porodnictví, e) sledovat stav plodu v děloze všemi vhodnými klinickými a technickými prostředky, rozpoznávat u matky, plodu nebo novorozence příznaky patologií, které vyžadují zásah lékaře, a pomáhat mu v případě zásahu; při nepřítomnosti lékaře provádět neodkladná opatření.“

[44] Ani ze stěžovatelkou akcentovaných písm. d) a e) § 5 vyhlášky č. 55/2011 Sb. (na která poukazovala v kasační stížnosti) tedy nelze dovodit, že by porodní asistentka měla určovat den očekávaného porodu pro účely přiznání dávky peněžité pomoci v mateřství. Citovaná ustanovení nezakotvují kompetenci porodních asistentek k potvrzování očekávaného data porodu ve smyslu zákona o nemocenském pojištění. Takovou pravomoc ostatně nelze dovozovat ani z jiného ustanovení vyhlášky. Nutno zdůraznit i to, že podle čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR mohou ministerstva a jiné správní úřady vydávat vyhlášky pouze na základě a v mezích zákona a jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

[45] Se stěžovatelkou proto nelze souhlasit v tom, že by ze zákona o nemocenském pojištění, popř. z vyhlášky č. 55/2011 Sb. bylo možno dovodit kompetenci porodních asistentek stanovovat očekávaný termín porodu ve smyslu zákona o nemocenském pojištění.

[46] Ačkoliv důvodová zpráva k zákonu o nemocenském pojištění explicitně nehovoří o tom, proč byla uvedená kompetence svěřena pouze ošetřujícím lékařům a nikoliv dalším osobám (např. porodním asistentkám), domnívá se zdejší soud, že důvodem přiřknutí této kompetence pouze lékařům bylo zohlednění jejich odbornosti a z toho plynoucí možnosti co nejpresnějšího stanovení očekávaného data porodu ve smyslu zákona o nemocenském pojištění. Od přesného stanovení data očekávaného porodu se totiž odvíjí i běh doby, po kterou bude dávka vyplácena. Účelem předmětné dávky je přitom poskytnout matce

pokračování

finanční pomoc (kompenzaci části příjmu, kterého by pojištěnka jinak dosahovala – srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2014, č. j. 3 Ads 94/2014 - 22), jak v době před porodem (když již s ohledem na vysoký stupeň těhotenství nemůže pracovat), tak i v době po porodu (aby se mohla plně věnovat dítěti v prvních týdnech jeho života). Má-li tato dávka splňovat uvedený účel, jeví se jako vhodné, že ji zákonodárce odvíjí právě od data očekávaného porodu a jeho určení ponechává na lékaři, tedy na osobě, u které lze předpokládat velmi vysokou odbornost. Ostatně tu nezpochybňuje ani stěžovatelka v kasační stížnosti, když uvádí, že *„si je vědoma obrovského rozdílu mezi vzděláním lékařů a porodních asistentek a v žádném případě nechce „degradovat“ lékaře či stavět porodní asistentky jim na roveň.“*

[47] Nejvyšší správní soud přitom nikterak nezpochybňuje náročnost studia porodních asistentek a jejich odbornost. V této souvislosti nelze nezmínit, že do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR byl dne 3. 10. 2016 předložen návrh změny zákona o nemocenském pojištění (poslancům byl rozeslán jako tisk č. 926/0), v němž se navrhuje přiznat porodním asistentkám kompetenci potvrzovat očekávané datum porodu pro účely nemocenského pojištění. V důvodové zprávě je k tomu mj. uvedeno: *„Péči o těhotné ženy zajišťují též porodní asistentky, které jsou osobami se zdravotnickým vzděláním a které podle § 5 vyhlášky č. 55/2011 Sb. v návaznosti na § 6 zákona č. 96/2004 Sb. mohou pracovat samostatně, tj. bez odborného dohledu a bez indikace lékaře v případě fyziologického těhotenství, porodu a šestinedělí. Porodní asistentka poskytuje podle zdravotnických předpisů základní a specializovanou ošetrovatelskou péči těhotným ženám, tj. zejména poskytuje informace, navštěvuje tyto ženy, podporuje a edukuje, diagnostikuje těhotenství, předepisuje nebo doporučuje provedení vyšetření nutných ke sledování fyziologického těhotenství. Vzhledem k tomu se navrhuje, aby porodní asistentka plnila obdobné povinnosti jako ošetřující lékař, tj. aby byla povinna potvrzovat těhotné pojištěnce očekávaný den porodu a den porodu a plnit další povinnosti s tím související s tím, že za nesplnění stanovených povinností bude možné uložit příslušnou sankci, tj. pokutu.“*

[48] I výše uvedené tedy (bez ohledu na finální výsledek zákonodárného procesu ve vztahu k uvedenému návrhu) potvrzuje, že právní úprava, podle které postupovaly správní orgány v nyní projednávané věci, porodní asistentky neopravňovala ke stanovení očekávaného data porodu ve smyslu zákona o nemocenském pojištění.

[49] S ohledem na shora uvedené proto nelze přisvědčit námitce, že při stanovení peněžité pomoci v mateřství bylo nutno vycházet z data očekávaného porodu určeného porodní asistentkou. Porodní asistentka neměla podle tehdy účinné právní úpravy kompetenci stanovovat očekávané datum porodu pro účely nemocenského pojištění.

[50] Nutno dodat, že správní orgán stěžovatelce peněžitou pomoc v mateřství přiznal. K tomu uvedl, že z důvodu vyznačení pravděpodobného data porodu pouze porodní asistentkou (a nikoliv ošetřujícím lékařem) nebylo možno vycházet z očekávaného data porodu. Z rodného listu však vyplývá, že k porodu dítěte došlo dne 7. 1. 2013. Správní orgán tedy vyšel z nezpochybnitelné právní události (narození dítěte), od které za použití § 32 odst. 1 a § 33 zákona o nemocenském pojištění stanovil počátek běhu podpůrčí doby (šest týdnů před datem porodu, tj. 26. 11. 2012) a následně i její konec (28 týdnů od počátku nástupu na peněžitou pomoc v mateřství, tj. 9. 6. 2013). Z důvodu, že stěžovatelka

označila jako nástup na peněžitou pomoc v mateřství den 14. 12. 2012 (do té doby pracovala), bylo třeba zohlednit i § 16 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, podle něhož nemá pojištěnec nárok na výplatu peněžitě pomoci v mateřství za dobu, po kterou vykonává v pojištěné činnosti, ze které dávky náleží, práci nebo osobně vykonává samostatnou výdělečnou činnost. Z uvedených důvodů proto správní orgán stěžovatelce přiznal peněžitou pomoc mateřství na období od 14. 12. 2012 do 9. 6. 2013.

[51] Stěžovatelka přitom v kasační stížnosti ani netvrdila, jak jinak (než výše uvedeným způsobem) měl správní orgán v jejím případě postupovat. Stěžovatelka pouze poukazovala na povinnost vycházet z očekávaného data porodu stanoveného porodní asistentkou, což, jak bylo výše vysvětleno, pravdou není. Lze tedy souhlasit s městským soudem, že správní orgán zaujal místo formalistického výkladu takový výklad, které nezatěžuje stěžovatelku a šetří její práva a svobody. Stěžovatelce byla přiznána předmětná dávka, aniž by byla nucena navštívit ošetřujícího lékaře. V této souvislosti považuje Nejvyšší správní soud za nutné zdůraznit, že úkolem správních soudů v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu je chránit veřejná subjektivní práva osoby, která se cítí být zkrácena na svých právech rozhodnutím správního orgánu (§ 4 a § 65 s. ř. s.). Není úkolem správních soudů, aby rozhodovací činností působily ke škodě toho, kdo u nich hledá ochranu svých veřejných subjektivních práv. Např. z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2015, č. j. 3 Ads 56/2014 - 31, vyplývá, že vzhledem k tomu, že není úkolem kasačního soudu, aby svojí rozhodovací činností působil ke škodě těch, kdo u něj hledají ochranu, a přispíval k eliminaci postupů, jež slouží ke snazšímu dosažení uplatňovaných nároků, nemůže být postup správního orgánu jdoucí nad rámec zákona ve prospěch toho, kdo se u správního soudu domáhá ochrany, důvodem ke zrušení správního rozhodnutí.

[52] Nejvyšší správní soud proto souhlasí s městským soudem, že postup správních orgánů nelze hodnotit jako postup jdoucí v neprospěch stěžovatelky.

[53] Optikou právě uvedeného nahlížel zdejší soud na námitky poukazující na porušení § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

[54] Podle § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona *„Přímou diskriminací se rozumí takové jednání, včetně opomenutí, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci, a to z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru.“*

[55] Z důvodové zprávy k antidiskriminačnímu zákonu vyplývá, že *„Konkrétní práva, jež patří do věcí vymezených v materiálním rozsahu tohoto zákona, jsou stanovena příslušnými právními předpisy. Předkládá se návrh obecné úpravy ochrany před diskriminací, proto v tomto ustanovení návrh odkazuje na okruhy právních vztahů, které jsou upraveny jednotlivými zvláštními předpisy. Ty upravují vznik, trvání, zánik, obsah jednotlivých práv, k nimž se právo na rovné zacházení vztahuje, a okruh subjektů, jimž vznikají korespondující povinnosti. Tento zákon upravuje obsah práva na rovné zacházení a ochranu před diskriminací ve vztahu k těmto právům a povinnostem.“*

pokračování

[56] Nejvyšší správní soud předesílá, že z judikatury správních soudů, jakož i z judikatury Ústavního soudu plyne, že peněžitou pomoc v mateřství je třeba vidět jako beneficium státu, který si může (při respektování ústavně právních limitů) stanovit podmínky, za kterých bude vyplácena. K tomu srov. vedle rozsudků Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 2. 2017, č. j. 1 Ads 269/2016 - 30, ze dne 29. 9. 2015, č. j. 4 Ads 187/2015 - 26, i nálezy Ústavního soudu ze dne 2. 9. 1998, sp. zn. Pl. ÚS 40/97, ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 1/08, ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 54/10, ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/09 atp. Např. v označeném nálezu ze dne 2. 9. 1998, sp. zn. Pl. ÚS 40/97, Ústavní soud uvedl, že *„Pokud by bylo stanovení různých podmínek sociálních dávek v závislosti na odůvodněných potřebách určitých skupin osob považováno paušálně za porušení základního práva a rovnosti v právech, znamenalo by to, že u sociálních dávek by vlastně žádnou podmínku pro nárok nebo jeho výši, spočívající např. ve věku, v době či individuálním posuzování sociální a ekonomické situace, ani nebylo možno stanovit.“* Dále lze poukázat na nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 2/08, v němž se k sociálním právům uvádí, že *„nemají bezpodmínečnou povahu a je možné se jich domáhat pouze v mezích zákonů [čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod]. Toto ustanovení dává pravomoc zákonodárci stanovit konkrétní podmínky realizace sociálních práv.“* Obdobně srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 31/09, v němž tento soud uvedl, že se *„ve svých nálezech většinou vyjadřuje zdrženlivě k realizaci sociálních práv zakotvených v hlavě čtvrté Listiny, neboť si je vědom toho, že rozsah sociálních práv (...) je limitován možnostmi státního rozpočtu, podloženými výsledky hospodaření státu. Teprve v rámci těchto možností se uplatní limity, dané příslušnými články Listiny, upravujícími sociální práva. Posouzení otázky účelnosti a vhodnosti zákonné úpravy v této oblasti Ústavní soud ponechává v pravomoci zákonodárce, do jehož činnosti Ústavní soud kromě případů zjištěné neústavnosti zasahovat nemůže. Jde totiž o otázky svou podstatou politické. Pojmovým znakem sociálních práv je skutečnost, že nemají bezpodmínečnou povahu a je možné se jich domáhat pouze v mezích platných zákonů (čl. 41 Listiny). Tato absence přímé vymahatelnosti se projevuje v nutnosti jejich zákonného vymezení, které je pak současně i podmínkou konkrétní realizace jednotlivých sociálních práv.“*

[57] Podle výkladu stěžovatelky by byla diskriminace založena kdykoliv, kdy by fyzické osobě nebyla přiznána dávka z důvodu nesplnění všech zákonných podmínek (které odmítá splnit z důvodu svého světového názoru). Porušení antidiskriminačního zákona by pak bylo nutno konstatovat např. i v případě, kdy by správní orgán odmítl vyplatit dávku peněžité pomoci v mateřství osobě, která by s ohledem na svůj světový názor nesplnila podmínku minimálního trvání pojištění přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství (§ 32 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění). *Ad absurdum* by pak jedinci bylo dovoleno nesplnit jakoukoli zákonnou povinnost s využitím argumentace, že daná zákonná povinnost je v rozporu s jeho světovým názorem. Jinými slovy, zakotvení jakýchkoliv zákonných podmínek by postrádalo smysl, resp. dostávalo by se potenciálně do kolize se zákazem diskriminace.

[58] Evropský soud pro lidská práva vykládá diskriminaci jako rozdílné zacházení s osobami nacházejícími se ve srovnatelné situaci, které nemá objektivní a rozumné odůvodnění. Podle Evropského soudu pro lidská práva musí být prokázáno, že s jinými osobami v analogické nebo v podstatných rysech podobné situaci je zacházeno výhodněji a že tento rozdíl v zacházení je diskriminační (srov. např. rozsudek ve věci *Kiyutin proti*

Rusku ze dne 10. 3. 2011, č. 2700/10, § 59; ve věci *Andrle proti České republice* ze dne 17. 2. 2011, č. 6268/08, § 47; rozsudek velkého senátu ve věci *D. H. a ostatní proti České republice* ze dne 13. 11. 2007, č. 57325/00). Princip rovnosti zacházení je porušen, pokud odlišnost v zacházení nemá žádné objektivní a odůvodnitelné ospravedlnění (srov. např. rozsudek ze dne 26. 11. 2002, *Bucheň proti České republice*, stížnost č. 36541/97). V tomto duchu hovoří i odborná literatura (srov. např. Kühn, Z. *Diskriminace v teoretickém a srovnávacím kontextu*. In: Bobek, M., Boučková, P., Kühn, Z. (eds.) *Rovnost a diskriminace*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 38, či Boučková, P., Havelková, B., Koldinská, K., Kühnová, E., Kühn, Z., Whelanová, M. *Antidiskriminační zákon. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016).

[59] Nejvyšší správní soud není názoru, že by požadavek odborného lékařského vyšetření pro stanovení očekávaného data porodu bylo možno považovat za přímou diskriminaci ve smyslu § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona (který za přímou diskriminaci považuje stav, kdy se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází s jinou osobou ve srovnatelné situaci). Stěžovatelka ani netvrdila, že by s jinou osobou, která by rovněž jako stěžovatelka předložila potvrzení od porodní asistentky, bylo zacházeno výhodněji než se stěžovatelkou, jenom proto, že by měla jiný světový názor, než stěžovatelka. Pokud pak stěžovatelka poukazovala na to, že s ní bude zacházeno jinak, než s osobou, která by předložila potvrzení od ošetřujícího lékaře, není zdejší soud názoru, že by toto odlišné zacházení bylo možno považovat za diskriminační. Toto odlišné zacházení má objektivní a odůvodnitelné ospravedlnění ve smyslu shora citované judikatury. Nejvyšší správní soud již výše osvětlil legitimní cíl, kterým je vedena současná právní úprava (co nej přesnější určení data očekávaného porodu), přičemž i prostředek vedoucí k tomuto cíli (odborné vyšetření provedené ošetřujícím lékařem) nelze považovat za nepřiměřený. Zdejší soud dodává, že splnění předmětné podmínky nelze považovat ani za nesplnitelné. Podle § 67 zákona o nemocenském pojištění je ošetřující lékař povinen každé pojištěnce vystavit potvrzení o očekávaném datu porodu. Pokud by tuto povinnost nesplnil, bylo by možno jej i sankcionovat (srov. § 138a zákona o nemocenském pojištění). Nutno dodat, že absolvováním odborného lékařského vyšetření je podmíněno i přiznání dalších dávek či oprávnění (např. ošetrovné, nemocenské, udělení řidičského oprávnění atd.), přičemž ani Ústavní soud ve své dosavadní judikatuře neshledal, že by zákonem vyžadované absolvování takového vyšetření bylo možno považovat za diskriminační. V souvislosti s výše uvedeným je třeba zmínit i § 7 odst. 1 antidiskriminačního zákona, podle něhož „*Diskriminací není rozdílné zacházení z důvodu pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru ve věcech uvedených v § 1 odst. 1 písm. f) až j)* (tj. i ve věcech sociálního zabezpečení – pozn. zdejšího soudu), pokud je toto rozdílné zacházení objektivně odůvodněno „*legitimním cílem*“, který je naplněn i v tomto případě. Ostatně obdobně je koncipován i § 3 odst. 1 antidiskriminačního zákona. Nelze tedy shledat ani nepřímou diskriminaci ve smyslu uvedeného ustanovení.

[60] Nejvyšší správní soud přitom nikterak nepopírá stěžovatelkou akcentované právo žen svobodně si vybrat poskytovatele zdravotnických služeb. V daném případě však není primárně posuzováno právo svobodně si vybrat poskytovatele zdravotních služeb, ale proces přiznávání dávky peněžité pomoci v mateřství, který zákonodárce nastavil výše uvedeným způsobem. Právo na přístup ke zdravotnickým službám nelze automaticky směřovat s právem na přístup k dávkám ze systému sociálního zabezpečení. Tento systém je autonomní a obsahuje vlastní pravidla. Za zcela nepřipadné pak považuje kasační soud

pokračování

tvrzení stěžovatelky o tom, že postupem správních orgánů došlo k porušení jejího práva na informovaný souhlas. Ze správního spisu (ani z tvrzení samotné stěžovatelky) nelze dovodit, že by správní orgány stěžovatelku přinutily k absolvování předmětného lékařského vyšetření bez jejího souhlasu.

[61] Nejvyšší správní soud nespatřuje diskriminaci stěžovatelky ani v tvrzení správního orgánu I. stupně o „*domácím porodu*“ v dopise ze dne 11. 4. 2013 a v jeho rozhodnutí. Ze správního spisu nevyplývá, že by otázka takového porodu hrála při rozhodování o předmětné dávce relevantní roli. Ostatně ani zákon o nemocenském pojištění tuto okolnost neumožňuje při rozhodování jakkoliv zohlednit. Rozhodnutí bylo postaveno na tom, že stěžovatelka nepředložila potvrzení o očekávaném datu porodu od ošetřujícího lékaře.

[62] V posledním stížním bodě stěžovatelka namítala porušení § 37 odst. 3 správního řádu a zásady součinnosti obsažené v § 4 téhož zákona.

[63] Podle § 4 správního řádu je veřejná správa službou veřejnosti. Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost se k dotčeným osobám chovat zdvořile a podle možností jim vycházet vstříc. Správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytne dotčené osobě přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. Správní orgán s dostatečným předstihem uvědomí dotčené osoby o úkonu, který učiní, je-li to potřebné k hájení jejich práv a neohrozí-li to účel úkonu. Správní orgán umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.

[64] Podle § 37 odst. 3 správního řádu nemá-li podání předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán podateli nedostatky odstranit nebo ho vyzve k jejich odstranění a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu.

[65] Náležitosti podání jsou definovány v § 37 odst. 2 správního řádu, podle něhož z podání musí být patrné, kdo je činí, které věci se týká a co se navrhuje. Podání musí obsahovat označení správního orgánu, jemuž je určeno, další náležitosti, které stanoví zákon, a podpis osoby, která je činí.

[66] Nejvyšší správní soud ze správního spisu zjistil, že žádost stěžovatelky o přiznání předmětné dávky uvedené náležitosti obsahovala. Za této situace proto nelze vytýkat správnímu orgánu, že stěžovatelku nevyžýval ve smyslu § 37 odst. 3 správního řádu k doplnění žádosti. Postup správního orgánu nelze hodnotit ani jako odporující § 4 správního řádu. Citované ustanovení sice ukládá správnímu orgánu poskytnout dotčené osobě přiměřené poučení o jejich právech a povinnostech, avšak pouze tehdy, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné. Jak je patrné z průběhu řízení, stěžovatelka si byla vědoma podmínek pro přiznání předmětné dávky a nehodlala předložit předmětné potvrzení vystavené ošetřujícím lékařem (což ostatně potvrzuje i v průběhu soudního řízení). Výzva k předložení takového potvrzení by se tedy zjevně míjela s účelem citovaného ustanovení. Nejvyšší správní soud přitom souhlasí se stěžovatelkou, že argumentace městského soudu a žalované ve vztahu k uvedeným ustanovením není zcela případná, nutnost zrušení jejich rozhodnutí to však nevyvolává.

Důvodem pro zrušení rozhodnutí žalované není ani to, že správní orgán I. stupně nerozhodl ve lhůtách stanovených správním řádem. Skutečnost, že správní orgán nevydá rozhodnutí ve lhůtě předvídané v § 71 správního řádu, bez dalšího nezpůsobuje nezákonnost rozhodnutí ve věci samé. Lhůty pro vydání rozhodnutí podle § 71 správního řádu jsou totiž pouze pořádkové. Jejich překročení představuje vadu správního řízení, nikoliv však natolik vážnou, že by vedla ke zrušení rozhodnutí z důvodu nezákonnosti (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 6. 2009, č. j. 3 Ads 34/2008 – 74, a ze dne 22. 3. 2013, č. j. 8 As 32/2012 - 63).

[67] Nejvyšší správní soud závěrem uvádí, že plně chápe snahu stěžovatelky o zvýšení kompetencí porodních asistentek a rozumí i logice její argumentace. S ohledem na výše uvedenou právní úpravu a judikaturu jí však nemohl přisvědčit.

[68] Kasační stížnost tedy není důvodná. Nejvyšší správní soud ji proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[69] Soud ve věci rozhodl v souladu s § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání.

[70] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti soud rozhodl podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná nemá právo na náhradu nákladů řízení na základě § 60 odst. 2 s. ř. s.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. června 2017

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu